

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора
Козяра Михайла Миколайовича
на дисертаційне дослідження Литвина Віталія Андрійовича
«Формування інформаційної культури майбутніх архітекторів у професійній
підготовці вищого навчального закладу»,
подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Постійні зміни у змісті та характері праці, зумовлені становленням інформаційного суспільства, потребують перегляду усталених підходів до підготовки інженерно-технічних працівників. Реалізація цілей освіти – формування компетентності, світогляду, творчості фахівця – нині можлива лише шляхом доступу до інформаційних ресурсів, опанування навичок роботи з різноманітною інформацією, розроблення та впровадження новітніх методів навчання на основі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Підготовка архітекторів у ВНЗ потребує впровадження технологій навчання, заснованих на інноваційних засобах архітектурної діяльності та концепції інформаційного моделювання. Водночас, вивчення психолого-педагогічної та методичної літератури з проблем професійної освіти, а також дослідження педагогічної практики свідчить, що, незважаючи на численні пошуки в напрямі наукового осмислення інформатизації навчального процесу, питання формування інформаційної культури фахівців вивчаються недостатньо. З огляду на це, дисертаційне дослідження В. А. Литвина, в якому викладені теоретичні та методичні засади проблеми формування інформаційної культури студентів-архітекторів, є актуальним і корисним.

Виконана дисертація є доцільною як з огляду педагогічної теорії, так і практики. Щодо теоретичного аспекту, то тут автор обґрунтовує та розв'язує питання інформаційної культури майбутніх архітекторів у ВНЗ на сучасних концептуальних засадах і теоретико-методологічних підходах. Що ж стосується практичної сторони, то вона також є очевидною, оскільки розкриває, за яких саме умов і якими засобами можна продуктивно сформувати інформаційну культуру студента цього профілю і надати йому реальну можливість творчо реалізувати себе у практичній діяльності.

Науково-категоріальний апарат праці є добре сформульованим: чітко визначені предмет, об'єкт, завдання, методи дослідження, експериментальна база тощо. Структурно дисертація складається з трьох розділів.

У вступі В. А. Литвин достатньо аргументував актуальність теми дослідження, сформулював мету, гіпотезу та завдання дослідження, його методологічну основу, а також слушно визначив новизну та практичне значення.

У першому розділі *«Теоретико-методологічні дослідження інформаційної культури архітекторів»* автор розглядає методологічні засади інформаційної культури; висвітлює становлення і розвиток ІКТ в архітектурній діяльності та підготовці архітекторів; обґрунтовує особливості та принципи формування інформаційної культури архітекторів. На цій основі вибудовано авторський підхід до інформатизації професійної освіти. Здобувач ґрунтовно підійшов до розроблення теоретичних положень формування інформаційної культури студентів-архітекторів, спираючись на вимоги системного, культурологічного, діяльнісного, середовищного, інформологічного підходів.

Дисертантом окреслено основи професійної культури архітекторів, визначено напрями і перспективи застосування ІКТ, викладено принципи, особливості, тенденції формування інформаційної культури архітекторів у ВНЗ. Особливої уваги заслуговує підхід автора до визначення поняття інформаційної культури архітектора та її структури, який базується на інтегруванні методології архітектури із сучасними педагогічними концепціями. В. А. Литвин слушно вважає, що підвищення якості архітектурної освіти разом із розвитком новітніх педагогічних технологій потребує збереження гуманітарно-естетичної традиції навчання, а також застосування в навчальному процесі сучасної інформаційно-обчислювальної техніки та прикладного програмного забезпечення, врахування особливостей професійної роботи з інформацією в архітектурній галузі. Визначено складові інформатичної компетентності архітектора, зокрема загальноінформатичні та спеціальноінформатичні компетенції, і професійно важливі якості архітектора, що належать до інформаційної культури.

У другому розділі *«Модель і педагогічні умови формування інформаційної культури майбутніх архітекторів в освітньому процесі ВНЗ»* на основі аналізу психолого-педагогічної, методичної літератури та власного досвіду дисертанта побудовано модель формування інформаційної культури майбутніх архітекторів у професійній підготовці ВНЗ та обґрунтовано педагогічні умови, спрямовані на її реалізацію.

Модель формування інформаційної культури майбутніх архітекторів відтворює авторське бачення продуктивних механізмів і заходів щодо вдосконалення процесу підготовки архітекторів з урахуванням вимог інформатизації архітектурної та освітньої діяльності, оптимізацію змісту та структури інформатичної та професійно-інформаційної підготовки студентів. Реалізація обґрунтованих умов забезпечить актуалізацію й інтенсифікацію освітнього процесу, використання креативних можливостей ІКТ для розвитку професійного мислення студентів відповідно до сучасних архітектурних концепцій, удосконалення методів навчання. При цьому формується інформаційна культура майбутніх архітекторів, а отже, їхня готовність до професійно-інформаційної діяльності.

Слушним вважаємо авторський підхід щодо комплексного застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці архітекторів, використання засобів інформаційного моделювання у процесі їх навчання. Аргументованим, на наш погляд, є акцентування В. А. Литвина на питаннях спрямованості освітнього процесу на проектну професійно-інформатичну діяльність студентів-архітекторів, підготовку науково-педагогічних працівників архітектурного профілю до впровадження ІКТ в освітню діяльність.

У третьому розділі *«Дослідно-експериментальна робота з формування інформаційної культури майбутніх архітекторів»* В. А. Литвин висвітлив організацію та етапи експерименту, діагностичний інструментарій оцінювання складових інформаційної культури майбутніх архітекторів, виклав технологію формування інформаційної культури майбутніх архітекторів, кількісні та якісні результати перевірки її ефективності, інтерпретував статистичний аналіз одержаних даних.

Дисертація має експериментальний характер. Чітко викладена програма та методика педагогічного експерименту, в якій коректно сформульовані мета, завдання, гіпотеза, відповідно до методології визначені етапи експериментального дослідження. Не викликають заперечення обрані критерії та показники сформованості інформаційної культури і методика оцінювання, що допомогла автору визначити конкретні рівні сформованості інформаційної культури майбутніх архітекторів. Отримані реальні результати стану інформаційної культури студентів дали змогу розробити технологію формування інформаційної культури майбутніх архітекторів у ВНЗ.

Автор пропонує використання комплексу педагогічних технологій (інтегрованого вивчення інформатики, комп'ютерного моделювання та систем автоматизованого проектування; застосування електронних освітніх ресурсів; проектного навчання; дослідницької діяльності студентів, а також оновлення і розширення змісту інформатичної підготовки), що не лише забезпечує формування основ інформаційної культури, а й підвищує методологічний, загальнонауковий і професійний рівень студентів.

Аналізуючи емпіричну частину дисертаційного дослідження В. А. Литвина, відзначимо те, що автор обґрунтував обсяг репрезентативної вибірки. Відмінною рисою дослідно-експериментальної роботи є докладний опис методики оброблення емпіричних результатів дослідження за допомогою програми Statistica. Загалом, у дослідженні доведено доцільність упровадження в освітній процес ВНЗ педагогічних умов і комплексу технологій формування інформаційної культури майбутніх архітекторів. Заслужовує на схвалення також те, що дисертант перевіряв, чи можуть випускники застосовувати на практиці отримані знання, вміння і навички роботи з професійною інформацією, визначивши кореляційний зв'язок між інформаційною культурою студентів та їхніми оцінками за виконання дипломного проекту.

Висновки та рекомендації за результатами дослідження повністю відображені в авторефераті й опублікованих автором наукових працях.

Значення отриманих результатів:

– на теоретичному рівні: *вперше розроблено* модель формування інформаційної культури майбутніх архітекторів в освітньому процесі ВНЗ і *обґрунтовано* педагогічні умови її реалізації і *розроблено* теоретичні засади технології формування інформаційної культури майбутніх архітекторів; *уточнено* структуру інформаційної культури архітектора, напрями та перспективи застосування ІКТ у підготовці архітекторів; особливості та принципи формування інформаційної культури архітекторів у ВНЗ; завдання та зміст інформатичної підготовки архітекторів на основі їхніх професійних функцій та особливостей роботи з інформацією в архітектурній галузі;

– на прикладному рівні: розроблено та впроваджено у практику ВНЗ комплекс технологій формування інформаційної культури майбутніх архітекторів; апробовано педагогічні умови формування інформаційної культури майбутніх архітекторів; методику поєднання традиційних та інноваційних форм організації професійної підготовки; запропоновано навчальні програми відповідних курсів; обґрунтовано кваліфікаційні вимоги до професійно-інформаційної діяльності архітектора; систематизовано матеріали для проектного навчання у ВНЗ; удосконалено засоби інформатичної підготовки фахівців.

Наукова новизна роботи забезпечується розширенням і доповненням відомих даних, їх уточненням і конкретизацією, а також поширенням відомих результатів на нові педагогічні об'єкти. Дослідження містить уперше обґрунтовані теоретичні положення та практичні рекомендації, які впроваджені в практику та сприяють підвищенню якості професійної підготовки майбутніх архітекторів. Положення та висновки дисертаційного дослідження конкретизують систему взаємопов'язаних організаційних, навчально-методичних, техніко-технологічних перетворень, спрямованих на задоволення інформаційних, навчально-проектувальних і комунікаційних потреб студентів-архітекторів. Це становить практичну значущість дослідження, результати якого можуть використовуватися для розроблення посібників, інноваційних засобів навчання, підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.

За темою дослідження В. А. Литвин опублікував 32 наукових і науково-методичних праці, зокрема розробив методичні посібники для викладачів ВНЗ

архітектурного профілю. Одержані результати апробовані на 19 науково-практичних конференціях, використовуються в навчальному процесі, у підготовці методичного забезпечення. Дисертант використав 365 джерел, 23 із яких – іноземною мовою.

Матеріали дослідження свідчать, що поставлені завдання розв'язані, мета – досягнута. Автореферат відображає основний зміст дисертації.

Разом із тим, слід зробити декілька зауважень, урахування яких дозволить удосконалити логіку викладення результатів дослідження:

1. На нашу думку, автор недостатньо уваги приділив аналізу застосування ІКТ у професійній підготовці архітекторів за кордоном. Роботу збагатили б узагальнення та висновки про те, як використати зарубіжний досвід формування інформаційної культури студентів-архітекторів.

2. У першому розділі, зокрема в підрозділі 1.1 (стор. 36-38) автором визначаються й аналізуються проблеми та недоліки сучасної архітектурної освіти. Було б добре їх узагальнити та систематизувати в Додатках.

3. У роботі детально описано прикладні програмні комплекси та спеціалізовані засоби ІКТ, які доцільно використовувати в підготовці архітекторів, а також вплив їх можливостей на формування професійних якостей майбутніх фахівців (підрозд. 2.2–2.4). На нашу думку, цю інформацію було б доречно подати в таблиці таким чином: назва та функціональні можливості програмного забезпечення, в межах яких дисциплін навчального плану їх слід застосовувати і на які компетентності та складові інформаційної культури майбутніх архітекторів вони впливають.

4. Технологія інтегрованого вивчення інформатики, комп'ютерного моделювання та систем автоматизованого проектування (підрозд. 3.3) передбачає відповідне змістове наповнення. Тому доцільно було не лише запропонувати зміни до навчального плану, що враховують завдання формування інформаційної культури, а також подати розроблені робочі програми навчальних дисциплін і підготовлені дидактичні матеріали (конспекти занять, практичних робіт, завдання для самостійної роботи тощо).

5. Зауваження редакційного характеру – в тексті дисертації, на жаль, зустрічаються мовностилістичні й технічні неточності.

Утім, висловлені зауваження не применшують значущості дисертаційного дослідження В. А. Литвина для теорії і практики професійної освіти, а отже, не впливають на його загальну позитивну оцінку.

Дисертаційна робота «Формування інформаційної культури майбутніх архітекторів у професійній підготовці вищого навчального закладу» є самостійною та завершеною, за своєю актуальністю, науковою новизною, рівнем розробок, теоретичним і практичним значенням, внеском у педагогічну науку відповідає вимогам до кандидатських дисертацій, зокрема, пп. 9, 11, 12 і 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р., а її автор – Литвин Віталій Андрійович – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,
ректор Львівського державного
університету безпеки життєдіяльності

М. М. Козяр

